

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE BRODA — ZAKONSKO ZALOŽNO PRAVO

VIŠI PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda br. Pž. 1135/86

od 29. XII 1986.

Vijeće: Mr. Veljko Vujović, mr. Pave Dević, prof. dr. Branko Jakša

Ako stranke nisu sklopile ugovor o spašavanju broda, u sporu za isplatu nagrade pasivno je legitimiran brodar spašenog broda — Kupnjom broda novi vlasnik ne postaje i osobni dužnik za isplatu nagrade za spašavanje nezavisno od činjenice što je tužitelj (spašavatelj) stekao zakonsko založno pravo na brodu (čl. 216, stav 1, toč. 3 ZPUP) — Tužba za ostvarivanje potraživanja osiguranog zakonskim založnim pravom

Prvostepenom presudom odbijeni su tužitelji sa tužbenim zahtjevom da im tuženici solidarno isplate nagradu za spašavanje jahte »Rosinante« obavljeno dana 3. VIII 1984. godine u vodama otoka Mljeta i prvotužitelj odbijen sa prijedlogom za izdavanje privremene mjere zabranom otuđenja i raspolaganja jahtom.

Utvrdivši nespornim da je u vrijeme spašavanja jahta »Rosinante« bila vlasništvo austrijskog državljanina koji se je, nakon spašavanja (dana 4. VIII 1984. godine) odrekao jahte u korist drugotuženika — Države SFRJ, prvostepeni sud je, primijenivši odredbu čl. 776. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (»Službeni list SFRJ«, 22/77, 13/82 — u nastavku teksta: ZPUP) prema kojoj je nagradu za spašeni brod dužan platiti brodar spašenog broda, odbio tužitelja s tužbenim zahtjevom zauzevši stanovište da tuženici nisu pasivno legitimirani u ovom sporu.

Prvostepeni sud nadalje smatra da nisu ispunjeni uvjeti za izdavanje privremene mjere zabrane raspolaganja i otuđenjem jahte predviđeni čl. 979. st. 1. ZPUP, jer prvotužitelj kao vjerovnik nije učinio vjerojatnim postojanje svog potraživanja, a niti je učinio vjerojatnim postojanje subjektivne opasnosti da će bez provođenja takve mjere, otuđenjem broda ili raspolaganjem na drugi način prvotuženik znatno otežati ili spriječiti naplatu potraživanja prvotužitelja.

Protiv ove presude žalbu je podnio prvotužitelj i presudu pobija zbog svih žalbenih razloga iz čl. 353. st. 1. ZPP, s prijedlogom da se ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje, odnosno preinači i pri-

hvati kako tužbeni zahtjev prvotuzitelja, tako i prijedlog za izdavanje privremene mjere. U žalbi u bitnom navodi da sud nije vezan za pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, te da je pogrešno primijenio materijalno pravo kada nije prihvatio tužbeni zahtjev protiv prvotuzenika, kao novog nosioca prava raspolaganja jahtom na koju je prvotuzitelj stekao zakonsko založno pravo temeljem odredaba Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi.

Prema shvaćanju prvotuzitelja prvostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo kada nije prihvatio tužbeni zahtjev prema drugotuzeniku bilo iz osnova zakonskog založnog prava, stjecanja bez osnove ili posloводства bez naloga.

Ispitujući prvostepenu presudu u granicama iz čl. 365. st. 1. i 2. ZPP, žalbeni sud je utvrdio da je presuda pravilna i zakonita u pobijanom dijelu u kojem je prvotuzitelj odbijen s tužbenim zahtjevom protiv oba tuženika, te sa prijedlogom za izdavanje privremene mjere, jer je donesena u postupku u kojem nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. ZPP-a, na temelju potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i uz pravilnu primjenu materijalnog prava.

Pravilno je prvostepeni sud, prema shvaćanju drugostepenog suda, na temelju iskaza saslušanih svjedoka, te pismene izjave vlasnika jahte »Rosinante« utvrdio da spašavanje jahte nije obavljeno na temelju ugovora o spašavanju te da je nagradu za spašavanje broda dužan platiti brodar spašenog broda (čl. 776. st. 3. ZPUP).

Iz navedenog slijedi da je u sporu za isplatu nagrade za spašavanje jedino pasivno legitimiran brodar spašenog broda, u ovom slučaju austrijski državljan, a okolnost što se je on nakon izvršenog spašavanja odrekao jahte u korist drugotuzenika Države SFRJ, koja je jahtu prodala na javnoj dražbi prvotuzeniku, nije relevantna jer time ni prvotuzenik niti drugotuzenik nisu postali osobni dužnici prema spasiocima.

Nije bilo osnova da prvostepeni sud obveže tuženika na platež nagrade za spašavanje pozivom na odredbe Zakona o obveznim odnosima (»Službeni list SFRJ«, broj 29/78 — u nastavku teksta: ZOO) koje se odnose na stjecanje bez osnova i posloводство bez naloga, jer su prava i obveze stranaka povodom spašavanja osoba, brodova i stvari iz tih brodova na moru i unutrašnjim vodama regulirana Zakonom o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi kao posebnim zakonom (lex specialis — čl. 767. st. 1. ZPUP).

Pravilno je nadalje stanovište prvostepenog suda da drugotuzeni ne odgovara osobno za isplatu nagrade za spašavanje nezavisno od činjenice što je postao nosilac prava raspolaganja jahtom na kojoj postoji zakonsko založno pravo za potraživanja na osnovu nagrade za spašavanje na moru (čl. 216. st. 1. t. 3. ZPUP) i nezavisno od toga što zakonsko založno pravo ne prestaje promjenom nosioca prava raspolaganja brodom, odnosno vlasnika broda, ako Zakonom o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi nije drugačije određeno (čl. 223. ZPUP).

U spornom slučaju prvotuzitelj je stekao zakonsko založno pravo na brodu za potraživanje po osnovu naknade za spašavanje, a to pravo postoji

i u slučaju prodaje broda pod uvjetima i u rokovima predviđenim članom 232. st. 1. t. 4. i 233. ZPUP.

Tužitelj bi, prema tome, mogao nagradu za spašavanje u odnosu prema drugotuženiku, ostvarivati samo podnošenjem tužbe za ostvarivanje potraživanja osiguranog zakonskim založnim pravom na m/b »Rosinante« kako je to predviđeno čl. 232. st. 1. t. 2. ZPUP, a ne podnošenjem tužbe protiv prvotuženika na isplatu iznosa koji prema shvaćanju tužitelja predstavlja pravičnu nagradu za spašavanje.

Polazeći od načela da sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku (čl. 2. st. 1. ZPP), sud ne može dosuditi tužitelju nešto drugo što nije tražio, čak i kada rezultati raspravljanja dovode do zaključka da tužitelju ne pripada ono što je tražio, ali da mu pripada nešto drugo.

Budući tužitelj nije podnio tužbu za ostvarenje potraživanja osiguranog zakonskim založnim pravom na brodu »Rosinante« to bi prvostepeni sud, da je takav zahtjev prihvatio, prekoračio tužbeni zahtjev i time počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 372. ZPP.

Prvostepeni sud pri tom nije počinio ni relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi sa čl. 11. ZPP, na koju ukazuje prvotužitelj u žalbi, jer prema citiranoj odredbi Zakona o parničnom postupku sud upozorava stranku koje parnične radnje može poduzeti ukoliko se stranka iz neznanja ne koristi pravima koja joj pripadaju prema zakonu, dakle ne i stranku koju zastupa punomoćnik — odvjetnik.

Prvostepeni sud je nadalje pravilno postupio kada je odbio prijedlog prvotužitelja za izdavanje privremene mjere zabranom otuđenja ili raspolaganja jahtom jer za to nisu bili ispunjeni uvjeti iz čl. 979. st. 1. ZPUP i za takvu odluku dao valjane i iscrpne razloge na koje žalbeni sud upućuje bez nepotrebnog ponavljanja, posebno kod činjenice da u odnosu na taj dio prvostepene odluke prvotužitelj u žalbi nije iznio bilo kakve razloge koji bi ukazivali na nepravilnost odluke prvostepenog suda.

Cijeneći da iz navedenih razloga nisu ostvareni žalbeni razlozi, kao ni razlozi na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti, temeljem čl. 368. ZPP odbijena je žalba prvotužitelja kao neosnovana i potvrđena prvostepena presuda u pobijanom dijelu.

Pave Dević, sudac Višeg privrednog suda Hrvatske

Summary

SALVAGE REMUNERATION — MARITIME LIEN FOR SALVAGE

According to art. 776. para. 3 of the Yugoslav Law on Maritime and Inland Navigation if salvage services were rendered and no salvage contract was concluded, the shipowner of the salvaged ship is liable for the payment of salvage remuneration to the salvors. In order to protect his right for salvage remuneration in respect of salvage services rendered to other ship and/or property onboard that ship the salvor has the maritime lien for his claim as provided in the International Convention on Maritime Liens and Mortgages (1926) which provisions are incorporated in Yugoslav Law (art. 216 para 1(3)). After such maritime lien has been attached to the ship and the ownership of the ship is transferred to another person the new shipowner is liable for the salvage claim only **in rem** and not **in personam**. However the former shipowner remains liable **in personam** as well as **in rem**.